

TÜRKİYE'NİN ZEHİRLİ BİTKİLERİ DERS: 12

ZEHİRLİ BİTKİLER **EUPHORBIACEAE Familyası**

Ricinus communis
(Hintyağı Bitkisi)

-TANIM:

1-3 m boyunda (tropiklerde 20 m ye kadar boylanabilir), dik duruşlu, çok dallanmış, gövdesi kırmızı veya yeşil renkte, tek veya çok yıllık otsu bitki.

Yapraklar uzun saplı, palmat, 7-11 parçalı, kenarları dişli, uçları sivri.

Çiçekler terminal salkım durumunda.

Kaliks ve korolla 5 parçalı.

Meyva küremsi, 3 gözlü, üzeri dikenli, her gözde 1 tohum bulunur.

Tohumlar 1-1.5 cm uzunluğunda, barbunya görünümlü.

-ÇİÇEK AÇMA ZAMANI: Ağustos-Eylül

-YETİŞTİĞİ BÖLGE ve HABİTAT: Vatanı, Güney Asya ve Kuzey Doğu Afrika'dır. Yurdumuzda soğuk olmayan bölgelerde park ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilir.

-ZARARLI KISIMLARI:

Tüm bitki özellikle tohumları.

-ZEHİRLİ BİLEŞİKLER: Risin

Hippocastanaceae Familyası

Aesculus hippocastanum
At kestanesi

-TANIM:

15-25 m boyunda, kalın, gri-kahverengi gövdeli, sıklı dallı ağaç.

**Yapraklar palmat bileşik, 5-7 foliollü ve uzun saplı.
Folioller rombik, kenarları serrat.**

**Çiçekler bileşik salkım durumunda, dik piramit görünüşlü.
Kaliks birleşik sepallerden meydana gelen çan şeklinde, 5
loblu, korolla serbest 5 adet petalden oluşmuş, genellikle
beyaz renkte.**

**Meyve küre şeklinde, üzeri dikenli, 3 parçaya ayrılır.
Tohum az çok küre şeklinde ve parlak.**

-ÇİÇEK AÇMA ZAMANI: Nisan-Temmuz

-YETİŞTİĞİ BÖLGE ve HABİTAT: Vatanı, Balkanlar.

Yurdumuzda park, yol kenarları ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilir.

Tohumlar; fil bacaklar, varisli damarlar, hemoroit, baldırlarda kramp ve gerilme ile görülen kronik venöz yetmezlik tedavisinde endikedir.

-ZARARLI KISIMLARI: Tüm bitki özellikle tohumları, yaprak ve sürgünleri.

-ZEHİRLİ BİLEŞİKLER: Essin (saponin karışımı)

Tohumların tadı acıdır.

ARALIACEAE FAMILİYASI

***Hedera helix* –
Duvar Sarmaşığı**

-TANIM:

50 m'ye kadar uzayabilen, yaprak dökmemeyen çok yıllık sarmaşık. Yapraklar alternana dizili, uzun saplı, ovat, glaber, derimsi yapıda, üst yüzey koyu, alt yüzey açık yeşil renkte.

Çiçekler terminal ve küremsi umbella şeklinde, Kaliks 5 loblu, petaller serbest 5 adet, triangular, geriye kıvrık, yeşilimsi beyaz renkte.

Meyve üzüme benzer, küremsi, olgun iken rengi siyahımsı-mor. Tohum 5 adet.

-ÇİÇEK AÇMA ZAMANI: Eylül-Ekim

-YETİŞTİĞİ BÖLGE ve HABİTAT:

Yurdumuzda Karadeniz, Ege Marmara ve Akdeniz bölgelerinde deniz seviyesinden 1500 m'ye kadar yüksekliklerde, nemli ormanlarda ağaç ve kayalar üzerinde doğal olarak yetişir.

Bunun yanında peyzajda da kullanılır.

**Haricen yara yanıklarında, selülitte, enflamasyonda,
romatizmada kullanılır.**

Dahilen ekstreleri öksürükte kullanılır.

-ZARARLI KISIMLARI: Yaprak ve meyveler

-ZEHİRLİ BİLEŞİKLER: Hederin (Bir saponin)

Duvar sarmaşığı ile temasta allerjik dermatit oluşur.

Özellikle bitkiyi budayan kişilerde görülür.

Kontakt dermatit yaratan maddeler poli-inlerdir, özellikle de **falkarinol ve **didehidrofalkarinol**.**

AYNI FAMILİYADAN YURDUMUZDA YAYGIN BİR ŞEKİLDE SALON BİTKİSİ OLARAK KULLANILAN,
egzotik bir bitki;

Schefflera actinophylla

için

Literatürde özellikle
okzalate içeriği nedeniyle
evcil hayvanlarda görülen
toksikite kayıtları
mevcuttur.

LILIACEAE FAMILİYASI

COLCHICUM (Çiğdem) Türleri

--*Colchicum autumnale* (Çiğdem, Acı çiğdem)
Türkiye'de yetişmez, Avrupa bitkisidir.

--*Colchicum speciosum*
Kuzeydoğu Anadolu yaylalarında yetişir.

Türkiye'de yetişen 20'den fazla

Colchicum türü vardır.

Bu türlerin bir kısmı ilkbaharda, büyük kısmı ise sonbaharda çiçek açar.

-TANIM:

Soğanlı, çok yıllık otsu bitkiler.

Yaprakları ilkbaharda, çiçekleri sonbaharda görülür.

30 cm'ye kadar uzayabilen yapraklar 4-6 adet, tüysüz.

Yaklaşık 6 cm uzunluğundaki çiçekler sap üzerinde genellikle tek tek bulunur.

Perigon 6 geniş-eliptik parçalı, soluk pembe veya kırmızımsı.

Meyve 3-4 cm.

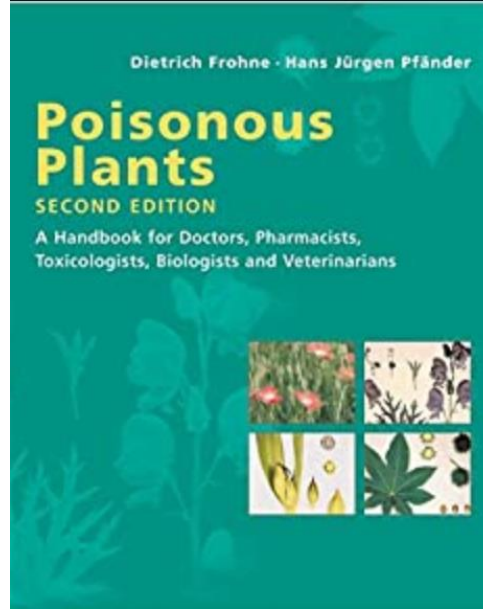
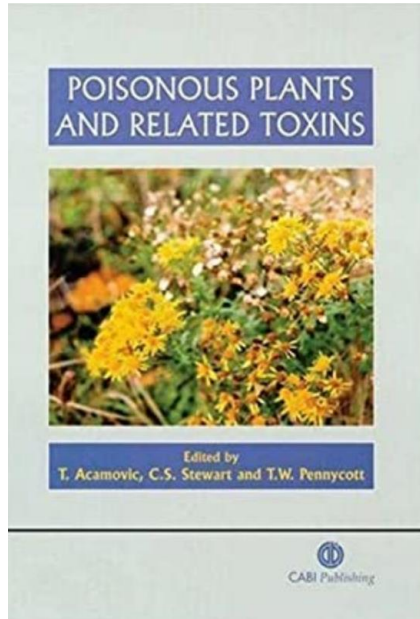
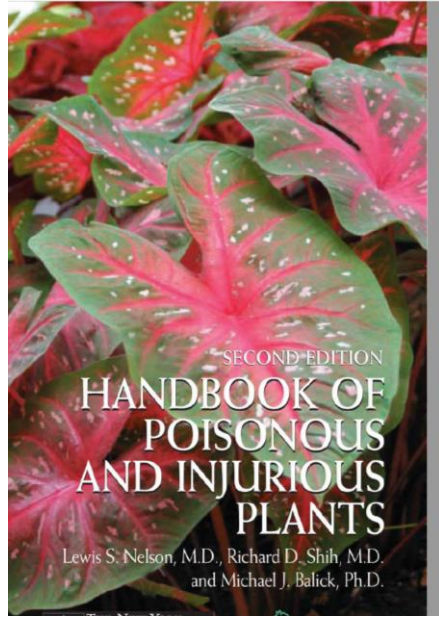
-ÇİÇEK AÇMA ZAMANI: Ağustos-Kasım

-YETİŞTİĞİ BÖLGE ve HABİTAT: Yurdumuzun hemen her bölgesinde özellikle çayırlıklarda yetişirler.

-ZARARLI KISIMLARI: Tüm bitki özellikle tohumları ve soğanları.

-ZEHİRLİ BİLEŞİKLER: Kolşisin (Sitotoksik bir alkaloid, mikrotübül oluşumunu engeller)

Yararlanılan kaynaklar

Wirbeltierforschung in der Kulturlandschaft

Mode of action and toxicology of plant toxins and poisonous plants

Wink, M.

Heidelberg University, Institute of Pharmacy and Molecular Biotechnology, INF 364, 69120 Heidelberg, Germany

Abstract

Plants have evolved the strategy to produce bioactive natural products as a means of defence against herbivores and microbes. Some plants produce toxins that can severely damage or kill a herbivore. The molecular mode of action of neurotoxins, cytotoxins, metabolic poisons, mutagens and toxins that affect skin and mucosal tissues are summarised and discussed. Important poisonous plants of Europe, their toxins and toxicology are tabulated, as this group of plants can provide lead compounds for the development of natural pesticides against insects, slugs or rodents.

- Ö.SEÇMEN,E.LEBLEBİCİ: Yurdumuzun Zehirli Bitkileri, E.Ü. Fen Fak. Kitapları Ser., no:102,102 sayfa.1987.